

Oglas, pripisana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oplate itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbliža pošta predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Čekovnog računa br. 247849. Telefon tiskare broj 34.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a neologom sve pokvari.“ Naroda polovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, na godinu 5 K za seljake, odn. K. 2-50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utražuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h. Zastali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se u Tiskari J. Krmpotić i dr. (Via Sissano), kamno neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Našim predplatnikom.

Naše cijenjene predplatnike molimo na početku godine, da se požure sa predplatom na naš list, koji nema drage podpore do li one svojih predplatnika.

Ujedno molimo naše stare dužnike, da izvole čim prije poravnati svoj dug, da nas tako izbave neprilika i riješe teške dužnosti, da zaostaju predplatu sudbenim putem utjeramo.

Uprava našega lista ima velikih troškova, koje valja podmiriti redovito predplatom naših čitatelja. Tko prima list, treba da ga i pošteno plati ili odmah na početku godine povrati.

Ciene listu udarene su na čelu. Novac neka se šalje pošt. nakaznicom na upravu našega lista, koja će primitak u čistu potvrditi.

Politički pregled.

U Puli, dne 6. Janjara 1904. Austro-Ugarska.

Povodom promjene godine pribićili su glavni listovi ove pole monarhije malo utješljive vijesti o sadanjem položaju u monarhiji. Izjave okrunjene glave i njegovih ministara o novoj godini svjedoče o tom kako boluje naša monarhija na teškoj bolesti, od koje će se teško izliječiti zbog trzanja i naprezanja raznih stranaka i stranica.

U českih novinah nailazimo na raterborne članke proti ministarstvu i vladajućem sustavu u ovoj poli monarhije. Česki zastupnici nekane ni u buduću odredi se obstrukcije i to sve dotle ne, dok se središnja vlada nepostavi na jedino pravo i pravedno stanovište L. J. na stanovište jednakosti i ravnopravnosti svijuu naroda.

PODLISTAK

Petar Svačić, opera u dva čina sa prologom*).

Ovu dramatsku radnju sastavio je g. dr. Trnoplesar a uglasbio je gospodin Josip Mandić te će se za prvi put prikazivati dne 12. t. mj. u slovenskom kazalištu u bieloj Ljubljani. — Libretto ove opere bio je priobćen u cietosti u „Našoj Slogi“, a ovdje podajemo našim čitaocima kratkatsadražaj iste sa par opazaka.

Opera se dieli u dva čina sa prologom i epilogom a između prvi i drugi čin umetnut je intermezzo: „Kraljičin sah“. U operi nam libretlista predočuje propast hrvatskoga kraljevstva i junački pad zadnjeg kralja hrvatske krvi — Petra Svačića.

U prologu vidimo narodnog gustara, koji u kratko sakuplja cio sadržaj opere i svršava priekorno: „Rode, rode! zar ti do slobode i do časti stalo toli malo?“

* Pribićenju ovo, jer je skladatelj opere mladi listak naše gore, ako i sastavak nije za strogi pučki list, kako bi imala biti „N. S.“ Op. Ur.

Njemački listovi nastoje dokazati kako valja slomiti obstrukciju českih zastupnika slozinih radom svijuu stranaka, ali će naći u tu svrhu jedva složneve neojemačke stranke, kojim grozi od strane Niemaca ista pogibelj, koja grozi i Čehom.

Pölsaslužbeni list bečke vlade piše, da se nepredak na svih područjih unutrašnje politike dađe postići usposobljenjem carevinskoga vieća za rad. Ni Česima da neće biti teško da se u tom složu budu li triezno prosudjivali svoj položaj i nebuda li precijenjivali svojih sila. Sve bi stranke morale biti prožete uvjerenjem, da narodna borba znači ujedno i narodni zastoj, jer kad bi došlo do toga uvjerenja, pružile bi jedna drugoj ruku na izmirenje i sporazumak. Taj list otekuje, da će Češi napokon uvidjeti kako su njihovi interesi najbolje zaštićeni pod vladom sadašnjeg ministarstva, koje susreće sve narode jednako nepristrano tečeći za gospodarskim procvatom i mirnim ustavnim razvitkom države.

Ovomu pozivu službenog lista nemogu se bezuvjetno odazvati slovenske stranke carevinskoga vieća, jer je taj poziv meiskren pošto je i djetetu kod nas poznato, da je vlada nastojala do sada zadovoljiti jedino Niemce i da se je naprama ostalim narodom licumjerno ponašala.

I ostali bečki listovi zagovaraju živo uspostavu parlamentarnog rada, ali većina njih izrazuje ujedno bojazan, da će se to teško postići, pošto je sadašnje carevinsko vieće nesposobno, da se preporodi samo od sebe. Jedan od tih listova kaže, da bi u ovom toli zamršenom položaju morala posredovati neka viša sila, koja bi imala razseći ovaj čvrsto zauzlan čvor.

Njemački radikalni listovi ne traže sporazumjenja između stranaka držeci, da su samo Niemci pozvani, da vladaju nad ostalimi narodni u Austriji.

Njim je začudno, što Niemci krmzaju s očitovanjem svoje volje, da odlučno za-

jaše sve ostale narode. Neprestano izicanje državnih potreba — kažu oni — nemože ni najumjerenijeg političara zavešti, jer je prva i glavna državna potreba u Austriji: njemački narod.

Čvake izjave njemačkih listova nemogu doista umiriti ostale njemačke narode te nije čudo što radikalni česki listovi nisu za primirje, dok vlada ne pokaže pravu volju, da će zadovoljiti poznatim tražbinam českoga naroda. Oni kažu, da se borba proti vladi mora nastaviti. Od sadašnje vlade ne imaju se nemjemački narodi dobru nadati, jer ona nema volje ni smisla, da ozdravi bolestnu državu čvrstim ali potrebitim liekom.

Odlučni hrvatski zastupnik na dalmatinskom saboru i nedavno izabrani član zemaljskoga odbora u Zadru, dr. Smoldaka, priobćuje u hrvatskih listovih svoju izjavu, kojom obrazlaže, zašto je položio čast narodnoga zastupnika i zemaljskoga prisjednika. On je bio primio ovu posljednju čast pod uvjetom, da se ima preustrojiti zemaljski odbor, da valja krenuti drugim putem u djelovanju zemaljskoga odbora, a pošto se na te uvjete ne žani pristati, polaže čast zastupnika i prisjednika. Gosp. zastupnika sklonulo su stalno na taj korak spletke njegovih osobnih i narodnih protivnika, što će duboko požaliti svaki prijatelj hrvatske stvari u Dalmaciji, jer odstupom zastupnika i prisjednika Smoldake, gubi koli sabor toli zemaljski odbor jednu od najvrstnijih svojih sila.

Službeni list hrvatske vlade u banovini priobćuje kraljevo pismo, kojim se potvrđuje privremeni proračun za Hrvatsku i Slavoniju, kako ga je prije Božića saborska većina prihvatila.

Oporbene novine pišu, da je nastala između bana grofa Pejačevića i vladine

stranke neka napetost, pošto su prvaci one stranke, koji se nalaze na zajedničkom saboru u Budimpešti demonstrativno slavili odstupivšeg bana Khuena na sjajnoj gostbi, koju su njemu na čast tamo priredili.

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ma da se hihataju tinjanski šarenjaci. Jur. Kemu al zač?

Fr. Onim bedastim kmetom, ki su njim verovali poli zadnjeg izbora?

Jur. Ča su ih prevarili?

Fr. Bravo da su, zač su im govorili, da će bit sve po starom na komune, a sada se tamo šire i šepire Talijani kako da u sa Talije!

Jur. Pravo stoji onim trubilom!

tane i dađe znak, da se ide u crkvu; ali je u taj tren vani prekinuto pjevanje naroda — iza pozornice žeskoko zatutnje bubnjevi i zaore trublje. Svi se prepanu. Iza nekoliko časaka bane naglo u dvorana teklić, koji javi, da je Koloman, kralj ugarski sa svojom vojskom prekoracio Dravu.

Kralj Petar potegne mač, s njime svi drugi a u dvorani zaori davorija: „Na noge vodje, na noge rode, Lati se koplja, pograbi mač! Tko će da ruši hram nam slobode, Gorde i grozne mora nas nać!“

Prvom činu sledi kratak intermezzo, koji nam predočuje „kraljičin sah“.

Kraljica sniva, te u snu vidi kralja Petra sva u krvi, gdje umire. Iz neba se spušta Hrvatica vila, polagano se približuje umirućemu kralju, celiava mu lice i krvave rane i polaže mu na glavu vienas. Nješto zašusti — vila vrisne i digre se nebu pod oblake sa hrvatskom trobojnicom u ruci a na pozornici se prikaže kralj Koloman.

U drugom činu nam scenerija prikazuje pusti gorski predjel u blizini bojišta. — Na brežuljku polak bojišta stoji stari kancelar — kraljičin otac — te se

sjeća slavne vladavine kralja Zvonimira i sreće i blagostanja naroda pod njegovim žezlom. Iz daleka tutnje bubnjevi i žestoko ore trublje, a stari kancelar gleda na jednoj polje, gdje hrabre hrvatske čete pod vodstvom kralja Petra i vojskovođe Vuka suzbijaju Madjare i opazivši, da su magjarske čete začele uzmicati usklikne: „Ugrin bježi... Slava, slava!... Na to se približi kraljica u pratnji jedne dvorkinje i na upit kancelara odgovara, da je imala strašan san, u kome je vidjela umirućega kralja, i radi toga da je strah spopao te da je amo došla, da vidi, kako će svršiti boj. Kancelar ju tješi, kraljica se popne na brežuljak, i pogledavši na bojno polje srusi se uz očajan krik na zemlju. Istodobno čuje se magjarsku bojnu koračnicu i hrpa hrvatskih bjegunaca pojavju se na pozornici. Kancelar zaustavi jednog bjegunca i ovaj mu izpriopiedi, da je Koloman, videći, da ne može odoljeti hrabrosti kraljevih četa, podmitio nekoje kraljeve poglavice, koji su onda kralja izdali na bojnom polju. Dolaze nove hrpe bjegunaca a za njima, na veliko čudo svijuu i vojskovođa Vuk, govoreći, da je sve izgubljeno, a kralj, da hoće u boju umrieti. On odlazi u kraljeve dvorove, da

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Čitaonica u Puli. Prošla nedjelju 3 januara po podne imala je puljska Čitaonica svoju glavnu skupštinu.

Predsjednik dr. Laginja ispričao se je obiteljskim nezgodami i pomanjkanjem svratišta u zgradi gdje je smještena Čitaonica, što društvo nije moglo napredovati, kako bi on sam u prvom redu želio. Članova je bio prisutan lipe broj.

Primili su na znanje, da su potvrdjeni novi statuti ili pravila, pri čem je predsjednik prikazao u kratko malu povijest ovoga našeg društva, koje je već pred 30 godina obstojalo i za onda bilo jedino zabavno društvo u Puli. Spomenuto je zahvalom nastojanje g. dr. Frana Dorčića, za sastav novih pravila, po kojima će društvo moći bolje uspijevati i preporučio novoj upravi, da se zauzme da napredka u istinu bude. Tronut zahvalio se je skupštinarom što mu ponovnim jednoglasnim izborom izkazuje svoje pouzdanje.

Uzet je na znanje obračun do konca 1903, koj prikazuje mali višak sa svim tim, ili možda baš zato, što ovu zadnju godinu dana društvo na svoje ime nije dalo nikakvih zabava, kao što ih je u skupnih prostorijah dao „Prvi Ist. Sokol“.

U novi odbor Čitaonice za godinu 1904., birana su gospoda: dr. Zucccon, dr. Wilfan, Niko Mardesić i Josip Stihović; za zamjenike birani su gg. Krže i Legiša, a za revizore gg. Božja i Mezulić.

Još su skupštinari odlučili, koje novine da se unaprijed drže, pri čem su uzeli u obzir, da treba predplaćom podpirati male pokrajinske listove, a od većih držati samo nužno potrebite.

Izrečena je zahvala i dosadanjem blagajniku g. Ivanu Keršiću, koj se je hvalevrižno zauzimao za društvene račune i drugo.

Preporučamo našim ljudem u Puli, da se u što većem broju začlane u Čitaonicu, tim više, što po novih pravilih onomu, koji baš ne može da plaća 2 K mjesečno, odbor može dovoliti mjesečninu od same 1 K.

Krarenje imena. Ovdašnji listić „Giornaletto“ priobčio je onomadne viesti, da je neki Giuseppe Bogliani iz Ližnjana našao u moru dvie grede. Taj tobožnji Boljani nije nitko drugo nego vriedni naš Josip Boljun iz Ližnjana. Kvariti ovako naša imena misle neki nazovi novinari, da će nas na taj način potalijančiti, a ono daju sami sebi i svojim

sahrani krunu, da ne pade bar ona u ruke neprijatelja.

Iza nekoliko časaka donesu ranjena Svačića. Polože ga na tla. Kraljica, koja je bila u nesvjest pala, osvjesti se, naglo se približi kralju, klekne do njega i nježno mu silom pridigne glavu. Zadnji traci sunca sa zapada razsvjetljuju kraljevo lice. — Petar umire i umirući predbacuje Hrvatima nevjeru i neslogu — našto izdahne i nestane sunčanih zraka.

U epilogu nastupa konačno opet narodni guslar, koga vidjesmo u prologu, i prorije Hrvatskoj bolju budućnost.

U Ljubljani se čine sada priprave za tu operu a kako već javismo, nalazi se tamo već nekoliko dana i mladi skladatelj g. Mandić, koji ravna pokusima. Ljubljancani, kako doznajemo iz pouzdanoga vrela, očekuju tu operu sa nekom napetošću i svuda vlada veliko zanimanje za nju. Kazališna uprava da je uložila sve sile u to, da bude opera „Petar Svačić“ tako sjajno uprizorena kaošto nijedna do sada a u Ljubljani se očekuju gostove napose braću Hrvate iz Hrvatske i Primorja, koji će gotovo pohrliti u slovensku prijestolnicu, gdje će se za prvi put prikazivati najnovija hrvatska opera. D.

čitateljem rog za svieću. Ti, mudraci drže da je već ovo sve talijansko: i ljudi, i mjesta, i zemlja i gore i mora. Tako su postali novopečeni: Bogliani, Pleticosi, Vattova, Stermotti itd. od Hryata čisti Talijani. Mi držimo, da je takvo djelo nedostojno zrelih ljudi i da bi se to imalo preputiti uličnjakom ili zamusanim deranom.

Pazinski kotar:

Iz motovunske občine pišu nam 28. o. mj. Često nam preporuča vriedna „Naša Sloga“ da ne kupujemo drugih žigica do onih naše velezaslužne „Družbe sv. Cirila i Metoda“. Ta preporuka je svake hvale vriedna, ali što će te, kad su riedki trgovci, koji prodaju te naše mile nam žigice. Tako su nedavno bili u ovoj občini naši slovenski trgovci sa vinom te vraćajući se iz sela Laze na Motovunske Novake htjeli su kod jednog našeg trgovca kupiti naših žigica, ali im odgovoriše, da ih ne imaju. Brat Slovenac g. Filipović se je nemalo začudio, kad je to začuo, te počeo pripoviedati našim ljudem kako se Slovenci siećaju u svakoj prilici družbe sv. Cirila i Metoda, pa da je sramota, što se mi više za nju ne brinemo. Ta je opomena posve opravdana, zato valja, da se i mi svuda i vazda zauzmiemo za to plemenito naše društvo.

Iz Lovrana pišu nam, da su tamo obnovili prošlih božićnih blagdana blagoslavne orgulje, koje će stojati oko 4000 kruna.

Iz Boljuna pišu nam 1. o. mj. Opisana bijaše u ovom velecienjenom listu izborna borba koja se je sretno svršila pod konac prošle godine i koju su s protivne strane vodili četiri punomoćnika talijanskog političkog društva za Istru, koji su za to bez dvojbe dobro nagradjeni bili. Oni su predobili nekoje castohlepne obćinare za sebe, ali ostuše ipak sramotno poraženi. Izabrano bijaše čisto narodno zastupstvo bez primjese šarebajčko-talijanske. U novom su zastupstvu većinom novi muževi, cd kojih očekujemo, da će raditi jedino na korist čiele občine, Javljeno bijaše takodjer, da smo si izabrali novoga načelnika jer je c. kr. vlada odbila protivnički utok kao netemeljit i nezakonit.

Novo zastupstvo čeka težak posao, ali uz marljiv rad, ustrajnost i nesebičnost sviju članova, svladati će ogo stalno sve poteškoće.

Novomu zastupstvu preporučamo iskrenu slogu, pošto nas izkustvo uči, da naši protivnici nastoje uvijek u mutnom lovit.

Konačno preporučujemo našem zastupstvu gradnju i popravak javnih cesta, puteva i uređenje potoka ili voda, i neka ne zaborave našu školu u Susnjević.

Bila vam g. uredničke sretna nova godina!

Dječkom prip. društvu u Pazinu darovali su za oprost od čestitanja prigodom nove godine gg.: Liberat Sloković, župnik, Sv. Petar u Sumi 5 K; Grašić Josip, župnik, Beram 10 K; dr. Franjo Mandić, liečnik, Trst, za dobru ruku 20 K; Barbara Velikanja, Pazin 6 K; Milošić Ivan, umir. prof., Cres, za počastiti uspomenu pokojnoga svoga kuma Ivana Markelja, 20 K; Ernest Godina, trgovac u Žminju i Maks Godina u Kanfanaru za počastiti uspomenu svoga pokojnoga oca Antona, daruju svaki po 20 K.

Plemenitim darovateljem svesrdno se zahvaljuje odbor.

Koparski kotar:

Podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Sv. Ivanu kod Buzeta javlja da će dne 10. t. m. u 4 sata po podne u kući Cerovac Antun br. 18, obdržavati svoju redovitu godišnju skupštinu sa običnim dnevnim redom.

Talijansko divljačtvo u Roču. U predprošlom broju „Naše Sloga“ bilo je u kratko javljeno o izgredima u Roču, a ja

Vam hoću danas, nešto obširnije, o toj bezsramnoj navali javiti, da time održim moje obećanje. Čovjek, kad se nebi na svoje oči osviedočio zbilja ne bi vjerovao, da se u obće u dvadesetom stoljeću, još stogod sličnog događaji može, kao što se je dogodilo prije dvadeset dana u Roču. Nu sve to Vam mogu tobožnji potomci Latina učiniti jer samo oni su postigli vrhunac ovakve naobrazbe.

Usljed nenadanog im uspjeha naše stranke kod posljednjih obćinskih izbora iskalili su svoj jad i žuč na tamošnjeg veleč. gosp. župnika R. Ružičku i to jedino za to, jer nije s njima glasovao. Poznato je već iz zadnjeg broja cijenj. „Naše Sloga“ kako su lopovski navallili na stan spomenutog g. župnika, porazbili mu sve prozore ne štediti ni malo kamenja, tako, da su drugi dan imali dosta posla da osnaže kamenje izpred kuće i iz samih soba. Tko zna što bi se g. župniku jošte bilo dogodilo, da im se je posrećilo otvoriti vrata? Za vrijeme tog biesniala nalazila se u kući i starica majka gospodina župnika, koja je od straha pala u nesviet i od onog dana neprestano boluje. Pol sata prije te navale htjeli su se osvetiti na dvojici naših „Kompanj“, nego sluteć, da valjda kod njih ne bi baš najbolje prošli, oduštalni su od te nakane. Sva čast radi tog divljačtva ide u prilog osobi koja se sakriva u Roču iza ledja demonstranta i koj će po svojoj prilici proći „lišo.“ Oni desetorice, što su bili u zatvoru, izpušteno bijaše šestorica njih nakon tri dana. Čim su oružnici odveli demonstrante u zatvor pozvali su Ročani brzojavno svog spasitelja Benatića, koji je odmah stigao tamo i njima dao potrebite upute kako se imadu vladati. Nije bilo valjda dosta ni ono, pa su poslali ex pedestata sa dvijema sluškinjama u zatvor, gdje su se nalazili obluženi (Zato nije čudo ako se onda svi jednako pred sudcem izpovijedaju.) Preslušav obluženike, već se njima dalo prilike, da lahko dobe potrebite naputke kako se imadu pred sudom vladati. Kako se moglo drugim osobama dovoliti, da idu u zatvor a da nije prisutna bila koja službena osoba? „E, znamo u komu grmu leži zec.“ Nije nam dakle začudno što su tuženici imali na raspolaganje pića, jela i duhana. Bogme bolje su bili posluženi u zatvoru nego li kod kuće, za to je ona šestorica otišla žalostnim licem iz sudb. zatvora iz Buzeta. Ostala pako četvorica, koja jesu bila izpuštena nakon šest dana, skoro bi bila zamolila prijatelja tamničara, da im se smiluje pa da ih pusti još par dana u zatvoru jer su znali, da idu iz dobra na lošo.

Neka bude za sada ova „malenkost“ sl. Predsjedničtvu kot. suda u Buzetu na znanje i ravnanje. Ročkim divljakom pak želimo, da bi dobili u Rovinju primjerenu nagradicu za njihov lopovski čin.

Iz Roča pišu nam: Čuju se dvie debele. Prva je, da su obćinski račun i groznom neredu. To je talijansko gospodarstvo. Šad je dužnost našim ljudem, kad smo predobili obćinu, da zubi i nokti nastoje, da uredge gospodarstvo obćine.

Druga se čuje, da su naši Talijani pozvali svoga kapuriona dr. Benata iz Kopra, neka ih savjetuje što bi im činili sada, kad su izgubili obćinu, a on, da im je rekao, da nije pomoći, nego neka gledaju predobiti sa svoju ruku novoga načelnika ili podčestata Pavletića. Ali za ludu trud, jer naš Pavletić zna, tko ga je posadio na častnu stolicu, da bude otac svoj Ročini, pak se neće izneveriti svojoj vjeri. A mi pjevamo, da ču radje palit kroy nad glavom i pripravit si grob gorući, nego da tuđinac s mojim pravom u mojoj se banj kući. Življa hrvatska Istra!

Hryla — koja zaudara! Poznato glasilo tršćanskih židova priobćilo je prošlih dana račune biskupskoga konvikta u Koprnu od 16. oktobra 1902 do 15. septembra 1903. Rečeni listić hvali ne samo

upravu toga konvikta nego i svrhu radi koje je ustrojen t. j. da odgaja mladice, koji imadu postati „pobožni, nepristrani i neustrasni“ svećenici.

Zalostna činjenica i velika svjedocba siromaštva, za one, kojim je namiejuena ova hvala. Židovskomu listu je doista stalo za odgoj „pobožnih“ katoličkih svećenika, koliko i nama za odgoj pobožnih židovskih rabina, ali on znade iz izkustva da onaj konvikt odgaja zagrižene talijanske svećenike za Hrvate porečko-puljske biskupije, te da će ti svećenici, kako rađe sada njihovi predčastnici — biti na uslugu talijanskoj vladajućoj svojti, koja ide za tim, da u ovoj biskupiji pomoćju crkve potalijani naš narod. Do sada izišli svećenici iz onoga konvikta rađe uzorno po programu tršćanskog židovčeta na zator našega naroda, na nikakvu korist katolice crkve a na radost i veselje židovsko-laziliberalne stranke. Takvim svećenikom veseli se židovski list i radi toga hvallj upravu onoga konvikta, kojoj doista ne služi nimalo na čast pohvala iz njegovih ustiju — jer zaudara strašno — po židovstvu!

Voloski kotar:

Visoki gost u Opatiji. Od tamo nam pišu, da je tamo stigao dne 3. o. mj. knez Khewenhüller sa obitelju i pratnjom. Knez će ostati u našoj Opatiji više čedana.

Trst.

Imenovanje. C. kr. namjestnik u Trstu, imenovao je namjestničkim kancelisti: g. Aloja Kottera oružničkog podčastnika; g. Karola Strenara, računarskog podčastnika i g. Luku Pasterka vojničkog podčastnika.

Premještenje. Ministarstvo trgovine premjestilo je c. kr. poštanskoga nadkomesara g. dr. Hugo Mikula sa ravnateljstva pošte u Trstu k ministarstvu trgovine u Beč.

Iz tršćansko-koparske biskupije. Pred božićnimi blagdani zauzeo je svoje mjesto novoimenovani kanonik stolnoga kaptola u Trstu preč. g. Karlo Fabris preuzev čast tršćanskog dekana. Njegovo mjesto t. j. mjesto župnika sv. Antona novoga zaposjeo je istodobno novoimenovani župnik veleč. g. dr. Federzoli.

Veleč. g. Nikola Zugelj dosada kapelan u Dutovljah, postao je župnikom u Kringi. Župeupravitelj u Kringi veleč. Fran Frankola postao je župeupraviteljem u Tinjanu. U Tinjan kod Osja pošao je za župnika veleč. g. Josip Colja, kapelan u Koprivi. Veleč. g. Ivan Luk, župnik u Materadi, postao je župnikom u Završju. Župeupravitelj u Završju ide u Milje na mjesto g. Fumisa, koji ide u Trst k sv. Justu na mjesto g. A. Vascotto, koji je imenovan vikarom na groblju sv. Ane. U Skedanj ide g. Josip Gorlan, kapelan u Kastvu a iz Skednja ide g. I. Urdich za duh. pomoćnika u tršćansku bolnicu. U Materadi ide kao župeupravitelj g. E. Gratić iz Tinjana. Gosp. I. Vranjac, kapelan u Krasici ide na Goderbergerovu nadarbinu u Gračišće. Na njegovo mjesto u Krasici ide g. L. Havel, kapelan u Sovinjaku, gdje će ga zamjeniti mladomisnik g. Josip Flego. U Dragu na željezničkoj pruzi Trst-Herpelje ide za ekspozita g. Ante Stemberger iz Trsta.

Koliko daju u Trstu za dobrovoljne svrhe. I od protivnika treba da se učimo dobroj stvari. Evo jedna takova: Talijansko-židovski list „Il Piccolo“, što izlazi u Trstu, zadovoljstvom piše, da se je prošle godine 1903. u Trstu sabralo (što on znade i najviše putem njega) svega skupa oblo 140.000 K milodara!

Nećemo razvrstati svega, nego samo neke poglavite svote, i to:

1. Za društvo „Legia Nazionale“ koja u nekih naših selih otudjuje našu djecu svojemu rodu i jeziku sa talijanskimi školami, sabralo se je prošle godine u Trstu oblo 40 tisuća kruna.

2. Za talijanske podanike, to jest za njihovu „Beneficenza italiana“ sabralo se je skoro 8 tisuća kruna.

3. Za talijansku gimnaziju u Pazinu blizu 1800 kruna.

4. Za židovsku djecu (asilo infantile izraditico) 1195 kruna.

5. Za židovsku bolnicu 965 kruna, a 6. za kršćanske odgojne zavode malo više, nego li dva puta toliko, premda židova svih skupa neima nego neznatan broj prema svemu puku u Trstu.

Učimo se od njih, kako treba raditi za svoj narod i za svoju vjeru.

Kadgod umre koji znamenitiji njihov čovjek, ili se dogodi koji drugi čin znamenit, ili dobiju pri kakvih izborih, Talijani i njihovi prijatelji Židovi, sabiraju za svoje dobrovoljne svrhe, pak neki daju 10, neki 100 a neki bome i 1000 kruna.

Reći ćeš, da mi ne možemo tako jer smo siromasi. Da, ali nas je mnogo, pak da svakih 100 damo za svoju Družbu sv. Cirila i Metoda ili u drugu dobru našu stvar, samo po jednu krunu, pretegnuli bismo tako ono 100 kruna, što jih bogati jedan Talijan daje za svoju Legu. Drugih naših 100 malih, zavagnu bi koliko drugi jedan njihov debeli i tako napried, kad bismo svi mi učinili svoju dužnost i dali za svoje svaki malo, mogli bismo sakupiti i više, nego li naši protivnici, premda su oni bogatiji od nas.

Dakle na posao i nezaboravljajte te istine i vaše svetle dužnosti narodne, i vjerske! Talijani i njihovi pomoćnici u Trstu dali su za svoju Legu u lanjskoj godini preko dva puta toliko, nego li u predlanjskoj godini. Dakle dužnost nas zove, da i mi bolje pripomognemo našu gimnaziju u Pazinu i našu Družbu sv. Cirila i Metoda i sve što imamo dobrog.

Razne primorske vijesti.

Za njemačko škole ima vazda dosta novca! Za posljednjeg zasjedanja istarskoga sabora bijaše od strane govornika saborske manjine iztaknuto, a i u našem listu spomenuto, kako je ministar bogostovlja i nastave dr. pl. Hartel za kratkog svog boravka u Opatiji posjetio tamošnju njemačku pučku školu „Schulvereina“, kako će po svoj prilici vlada tu školu podržavati, kako si inače gosp. ministar ne razbija glave za naše pučke škole itd. itd.

I doista vlada ide za tim, da uzme u državnu upravu onu školu, ali to neće da čini izravnim, već neizravnim putem — kao da se srami vlastitog djela. Evo kako: Neima tomu davno što je priobio službeni list imenovanje dvojice privremenih učitelja njemačko državne škole u Pulj. A ta dvojica učitelja službuju u istinu na njemačkoj školi u Opatiji. Tim načinom prokriomčarilo se je imenovanje učitelja na njemačkoj školi u Opatiji a da toga nitko opazio nije.

Za ovo prokriomčarenje mora znati i istarsko zemaljsko školsko vijeće i mi želimo čuti za mišljenje one članove toga vijeća, koji su utanačili sa istarskim zemaljskim odborom ugovor, da se ima ustrojiti za 15.000 naše djece svake godine samo tri pučke škole.

Veliko mnoštvo talijanskog vina za Austro-Ugarsku iz Rima pišu, da se je do 29. o. mj. uvezlo iz južnih pokrajina Italije u Austro-Ugarsku sljedeću količinu vina:

U Trst doveženo je oko 700.000 hektl., na Rijeku oko 500.000 hektl., u Dalmaciju oko 80.000 hektl., a u Istru oko 30.000 hektl. Osim toga bijaše uvezeno po kopnu oko 3 do 4 stotine hiljada hektolitara. Ukupno uvezeno je dakle iz Italije u Austro-Ugarsku oko 1 milijun i 700 hiljada hektolitara vina.

Kad bi i nastao između Austro-Ugarske i Italije carinski boj, talijanski vinogradari

nebi oćutili bar za dvie godine loših posliedica.

Uzprkos tomu bori se talijanska vlada zubni i noktima za uzdržanje nesretne vinske klauzule.

Tko će biti predsjednik zemaljskog gospodarskog vijeća za Istru? Na zadnjoj skupštini zemaljskog gospodarskog vijeća za Istru, obdržavanoj dne 18. pr. mj. u Poreču, izjavio je sadašnji predsjednik toga vijeća g. dr. M. Campitelli, da predsjedja skupštini za posljednji put, jer da je odlučio položiti čast predsjednika.

G. Campitelli odlučio se je na taj korak bez dvojbe nakon toga, što bijaše prihvaćena njegovu ostavka na mjesto zemaljskoga kapetana i saborskoga predsjednika, jer da mu vlada nije primila ove ostavke, on bi bio za stalno i nadalje zadržao i čast predsjednika zemaljskog gospodarskog vijeća.

Ostavku g. Campitelli-a na časti zemaljskoga kapetana i saborskog predsjednika nije pozdravila radošću samo saborska manjina t. j. hrvatski i slovenski zastupnici, već također i saborska većina t. j. talijanski zastupnici, članovi naime talijanskoga kluba, kojemu je i on pripadao. Njegovu će ostavku na časti predsjednika zemaljskoga gospodarskoga vijeća pozdraviti stalno s radošću koli hrvatski toli talijanski stalni članovi toga vijeća kao što i hrvatsko-slovenske i talijanske gospodarske zadruge širom Istre.

G. Campitelli bio je valjda za sve drugo sposobniji, nego li za predsjednika gospodarskoga vijeća. On se nije sam nikada bavio gospodarstvom, sam nije gospodar niti ima zemljišnog posjeda. Ono malo znanja što ga imade u gospodarskih pitanjih pribavio si ga tečajem zadnjih godina kao predsjednik onoga vijeća.

Naše gospodarske zadruge bile su u vječitom boju s tim viećem osobito radi strančarskog postupanja predsjednika u jezikovnom pogledu, te nisu predsjednici tih-zadruga niti dolazili na sjednice ili skupštine toga vijeća. G. Campitelli čini dakle posve pametno, što se odriče mjesta, za kojeg neima ni sposobnosti ni smisla i za njim neće stalno nitko požaliti.

Sada nastaje pitanje: koji će ga zamieniti? Cesarska vlada, koja imenuje ili predlaže na imenovanje predsjednika gospodarskog vijeća, morala bi se ovaj put, obazrieti na većinu pučanstva pokrajine, koja se bavi većinom gospodarstvom te uzeti iz njezine sredine muža, koji imade znanja i volje, za promicanje toli zanemarenog gospodarstva naše pokrajine. Ali dvojimo, da će se vlada htjeti zamjeriti svojim Benjaminom našim suzemljakom talijanske narodnosti. Ona ih je već tako razmazila, da im nešmije u ničem prevriediti, pa bilo to na očitu nepravdu i na veliku štetu našega naroda. Ona će po svoj prilici potražiti nasliednika g. Campitelli-u među talijanskim vladajućom svojtom i neobziruć se na naše molbe i želje.

Mi prepušćamo njoj odgovornost za svaku novu nepravdu, koja bi nam se i na gospodarskom polju naniela, ali ujedno prosvjeduemo unapried proti eventualnom imenovanju muža strastvenoga, pristanoga i nepomirljivoga za predsjednika gospodarskoga vijeća — kakav je bio odstupajući predsjednik g. Campitelli!

Za odmjerenje lične dohodarine. Sl. ravnateljstvo financija u Trstu poslalo nam je vrlo obširan oglas radi prikazivanja fasija u svrhu odmjerenja lične dohodarine i poreza od plate naših službenih dohodaka te prihodarine za god. 1904. Iz tog oglasa priobćujemo samo glavne točke.

Na temelju § 202 zakona 25. oktobra 1896. l. d. z. br. 220 o izravnim ličnim porezima obvezan je svaki, koji je podložan ličnoj dohodarini, da svake godine u roku, koji ima da odredi financijska zemaljska vlast, prikaže fasiju o svojem dohodku podložnom porezu, a od ove

obveze oslobođeni su uslied § 204. zakona po pravilu samo ona lica, čiji dohodak podložno porezu ne ide preko 2000 kruna, t. j. u toliko, što ne budu posebno saznavna od porezne vlasti ili od predsjednika komisije za taksaciju.

U svrhu odmjerenja lične dohodarine i poreza od plate viših službenih dohodaka za godinu 1904. ovime se pozivlju sva lica, koja su po § 153 zakona u neposredno državnom gradu Trstu, u pokneženoj grofiji Gorici i Gradiški i u markgrofiji Istri podložna ličnoj dohodarini i po rečenom obvezana da prikažu fasiju, da najkasnije do 31. januara 1904. pismeno predađu ili ustmeno na zapisnik prijave fasije po formularu, kako je propisano po izvršnom propisu k IV. glavi sadržanom u l. d. z. br. 108 od 1897. rečenog zakona, kod nadležne porezne vlasti I. molbe, t. j. u neposredno državnom gradu Trstu kod porezne uprave u Terstu, u pokneženoj grofiji Gorici i Gradiški i u markgrofiji Istri kod nadležnih c. kr. kotarskih poglavarstva (eventualno kod onih c. kr. poreznih ureda, koji se ne nalaze u mjestu c. kr. kotarskih poglavarstva).

Formulari za fasije mogu se bezplatno dobiti osim kod spomenutih vlasti I. molbe i kod dotičnih c. kr. poreznih ureda, te eventualno kod dotičnih občinskih ureda.

Ličnoj dohodarini podložno je svako fizično lice, koje ima dohodak preko 1200 K bez razlike, dali isti potiče od posjeda zemljišta i zgrada, od samostalnih poduzeća i zanimanja, od glavnične imovine, od službenih plata ili nadnica ili od kojeg drugog izvora bez razlike, da li dotična osoba dobiva dohodak u novcu ili stvarima.

Poreznici, koji hoće da ustmeno prijave fasije kod porezne vlasti, pozivlju se da to čim prije učine.

Dužnost predavanja fasije i posliedice, ako se ne preda, ne ovisi o dostavi individualnog poziva, koji treba da se učini po § 204.

Za taksaciju lične dohodarine za godinu 1904. imadu se na podlogi § 156. stalni dohodci svake vrsti kaošto plate, kamati i stanarine stalnog iznosa, najmovine, dohodak od kupona i sličnih označiti onim iznosom, koji su u godini 1903. u istinu dosegli; naprotiv se imadu neodređeni i nestalni dohodci označiti po osjeku posljednjih triju godina t. j. godine 1901., 1902. i 1903.

Ako dohodci nisu još postojali toliko vremena (1 godinu odnosno 3 godine), to će se oni računati po osjeku vremena od kada postoje, a do potrebe, po vjerojatnom godišnjem iznosu.

Ta ista načela vriede za računanje troška, što se mogu odbijati.

Poblize odredbe o postupku što se ima držati kod pravljenja fasija za porez o ličnoj dohodarini, sadržane su u I. dielu izvršnog propisa k IV. glavi zakona 25. oktobra 1896. l. d. z. br. 220 proglašenog u l. d. z. br. 108 od 1897. i poreznici mogu bezplatno dobiti posebni iztisak istoga u Trstu kod c. kr. porezne uprave, u Gorici i Gradiški i Istri kod nadležnih c. kr. kotarskih poglavarstva eventualno kod c. kraljevskih poreznih ureda, koji se ne nalaze u mjestu kojeg kotarskog poglavarstva.

Ako poreznik ne izkaže fasiju, na koju je obvezan, u propisanom roku, to se može, pošto ga se prije sazove, po § 205. s ureda uputiti odmjera poreza, osim toga mora si očekivati, da se podvrgne u istragu radi zataje poreza.

Kaznene odredbe radi zataje poreza i ne obdržavanja spomenute dužnosti prijave sadržane su u §§ 239, 241, 243 i 244.

Dar pokrajinama. Iz upravnih ostataka c. k. skladista školskih knjiga doznalo je c. kr. ministarstvo bogostovlja i

nastave sljedeće darove: Trstu i okolici 514 kruna, Goričko-Gradiški 1076 kruna, Istri 947 kruna.

Podpora trgovačkoj mornarici. Službeni list „Wiener Zeitung“ priobćuje u broju od 29. o. mj. carsku naredbu od dne 23. o. mj., kojom se produljuje zakon od dne 27. decembra 1893. tičući se podpora trgovačkoj mornarici i carske naredbe od dne 27. decembra 1900., kojom se riešavaju poreza trgovački brodovi.

Ova carska naredba popraćena je poduljim službenim tumačem.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovane preko naše uprave: Hrvatska Čitaonica u Baski šalje sabranih 38 K. — Oroslav Perkić, c. kr. financijsalni nadzračar, prigodom svoga premeštenja iz Pule 2 K; Ivan Poropat, željezničar 1 K; Marica Stranić iz Zarečja 40 para.

Ukupno danas K 41-40
U broju 58. ove god. izkazano . . . 731-60
Sveukupno K 773-00

Djачkumu prip. društvu u Pazinu pripislaše našoj upravi:

Hrvatska Čitaonica u Baski šalje sabranih 38 K; Oroslav Perkić, c. kr. financijsalni nadzračar prigodom svoga premeštenja iz Pule 2 K.

Ukupno K 40—
Na račun ove god. izkazanih . . . 663-01
Sveukupno K 703-07

Za Bratovštinu hrv. ljudi u Istri pripislaše našoj upravi:

Oroslav Perkić, c. kr. financijsalni nadzračar, prigodom svog premeštenja iz Pule podario 2 K.

Ukupno K 2—
Na račun ove g. izkazanih . . . 18—
Sveukupno K 20—

Razne vijesti.

Zdravlje biskupa Strossmayera. Riečkom „N. l.“ brzojavljaju dne 2. o. mj. iz Djakova, da se je Njegov preuzvišenost biskup Strossmayer sasvim oporavio te da se osjeća izvrstno. O novoj godini da je primao čestitke i da je bio vrlo dobre volje. Ova će vijest stalno razveseliti sve naše čitatelje i sve štovatelje velikoga biskupa.

Dobrotvor hrvatskog naroda. Poznati crkveni dostojanstvenik presvjelti g. Pavao Gugler, prepošt kaptola u Zagrebu i prior Vranski, koji se svakom iole važnijom svetkovinom sjeti dobrotvornih društava, zavoda i t. d. i koji nezaboravlja nikada naše sirotinje u Istri, otvorio je opet svoju darežljivu ruku te podario povodom božićnih blagdana svotu od 1300 K u dobrotvorne svrhe. Tu je svotu plemeniti starac oravko podielio: 200 K sveučilištnim djakom, 200 K djakom gornje gimnazije; 200 K dolnje gimnazijalcem; 200 K pripravnikom učiteljišta; 200 K djakom realke, 200 K Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru i 100 K Djakom podpornom društvu u Pazinu*. Sverisnji naplatio plemenitom dobrotvoru našega naroda.

Zabava na korist „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru. Javili smo onomadne kako priredjuje i ove godine glavni grad sviju Hrvatu, naš ponosni Zagreb veliku zabavu na korist naše plemenite „Družbe“. Zabavu sastojeću od koncerta i plesa, priredjuje sveučilištna mladež i građani zagrebački, koji sačinjavaju posebni odbor. Nu osim toga glavno odbora, sastalo se i drugih pododbor, od kojih će biti najvažniji onaj zagrebačkih gospodja i rodoljubnih gospojica. Kako čitavo u hrvatskih listovih, razvijaju osobito živu djelatnost pored sveučilištnih građana dične zagrebačke gospojice, koje se zauzimaju živo za svaku narodnu stvar, pa će pružiti i kod ove zabave svoju izdašnu pomoć. To zauzimanje mladih Hrvatica uroditi će stalno

za našu „Družbu“ obilatin plodom, jer u ovom pogledu može niže i mlada ženska ruka više, nego li čvrsta mužnaka ruka. Za nas je to vrlo utješno što se daleko zagrebačke gospodje i gospodjice toli ozbiljno i pošteno na rodoljuban rad za našu „Družbu“.

U krasnom našem Zagrebu radi se živo i na sve strane za tu zabavu, a što je osobito hvaljevredno da nastojanje raznih odbora podupiru složno; svi tamošnji listovi bez razlike stranke. I to je pravo, jer se radi o spasu istarske sirotinje, kojoj je dužan pomoći svaki Hrvat i svaki Slaven, pripadao on bilo kojoj političkoj stranci. Složan rad sviju građana našega Zagreba doniet će — ako Bog daće — obilatu podporu „Družbi“, koja otmilje našu dječicu iz nezasičnih ždriela nasilnog susjeda.

Opravdana pritužba. Javili smo onomadna da je već izabrana posebna komisija u Beču, koja će izpitivati dalmatinske i istarske pravnike, koji su položili hrvatsko sveučilište u Zagrebu.

Glasilo slovenske narodno-katoličke stranke, ljubljanski „Slovenec“ javljajuć tu viest opaža posve razložno, da je to ograničenje na Istru i Dalmaciju nepravedno, jer zašto nebi smio učiti na zagrebačkoj univerzi i goricki, štajerski ili kranjski Slovenac? S juga prieti talijansko sveučilište, u Zagreb nas ne puste, a u ljubljanskoj univerzi ne će Koerber ni da govori; kamo dakle hoće s nama? Zar da izgincemo u Niemstwu? Slovenski zastupnici — vapije „Slovenec“ — zauzimate se, da odluka za Dalmaciju i Istru vriedi i za Sloveniju. Neka dađu ljubljani sveučilište, koje će imati reciprocitet sa Zagrebom.

Ovo je dosta opravdan zahtjev, pa budu li se za nj odlučno i složno zauzeli slovenski zastupnici, neima dvojbe, da će vlada otići odluku protegnuti i na hrvatsko-slovenske pokrajine.

Dopisjućim članom jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, bio je imenovan gosp. Ferdinand Seidl, profesor na realci u Gorici i slovenski književnik.

Zavod sv. Jeronima u Rimu. Crvenoj Hrvatskoj javljaju s upućene strane da je zavod sv. Jeronima za našu stvar već gotovo izgubljen. Ponajprije je nered tamo nakon poznate provale „Dalmatinaca“ velik. Vele, da najmanju pobire i račune vodi jedan sluga, nove nosi jednomu pisaru kod austro-ugarskog poslanictva, ovaj opet u neku banku, tako, da sam bog zna, kako stoji s tim računima. Sada opet talijanska vlada hoće da prisvoji zavod, a Coronini je započeo nov proces. Po svemu sudeći, a poznavajuć talijanske sudove i ogromne troškovanje ova parnica će za nas ispasti nepovoljno ili će se zavući tako dugo, dok ne proguta cijeli imetak zavoda. Zavod je dakle za nas kao izgubljen. Ista upućena osoba veli, da bi bilo lahko ići u prvo doba afere osnovati novi, posve hrvatski zavod, ali sada, nakon smrti Lava XIII, da bi to išlo vrlo mučno, ili bolje reći, da bi bilo gotovo nemoguće.

Za mlade glazbenike. Ministar bogostovja i nastave otvorio je natječaj na godišnju nagradu od 1000 kruna za pitomec-glazbenike sviju konservatorija i glazbenih škola carstva. Natječajeli moraju biti pitomec spomenutih zavoda te se mogu natjecati za tu nagradu samo operami, dielovi opera, oratoriji, simfoničkim radnjama, ouverturama i orkestralnim komadima. Svaki natječajeli može se natjecati samo jednom radnjom. Na čelu mora biti vidljivo ime i stan djaka, nadalje ime zavoda i podpis ravnatelja.

Natječajeli valja da podnesu svoje molbe navedenom ministarstvu najdulje do 31. marča 1904. Nagrada će biti doznačena početkom mjeseca junija 1904. Ministarstvo će imenovati u tu svrhu komisiju od 10 članova. Djelo natječajela

izvesti će djaci bečkog konservatorija najdulje do 30. junija 1904.

Slavenski delegati u razgovoru sa kraljom. Povodom primanja ljetosnjih delegacija razgovarao je car i kralj Franjo Josip neobično dugo s nekim slavenkimi delegati, te se ti razgovori od novina različito tumače.

Kralj se je osobito dugo razgovarao s českim delegatom s dr. Kramarom. Razgovor tekao je tako glasno, da su i drugi delegati mogli čuti. »Na tom putu, na kom se sada nalazite, ne ćete ništa postići«, rekao je kralj Kramaru. Na to mu je odgovorio dr. Kramar: »Četiri godine čekali smo, četiri godine strpljivo smo se nadali, da će se izpuniti pravedni naši zahtjevi, a nismo se ni osvrtni na gubitak našega populariteta među pučanstvom! Kad smo pak uvidjeli, da je ova naša nepustljivost bila bez rezultata, usudjujemo se, Vaše Veličanstvo, sa svom dužnom otvorenošću i lojalitetom reći, da ćemo se boriti za naše pravedne i umjerene zahtjeve tako dugo, dok god budemo mogli odgovarati pred svojom savješću u interesu našega naroda, države i Vašega Veličanstva.« Kralj je na to odgovorio: »Ali vi hoćete sve više imati.« Dr. Kramar: »Unutarnji službeni jezik samo nam je Vaše Veličanstvo obećalo nakon ukinuća jezičnih odredaba, a jedan i pol milijuna Čeha u Moravskoj ima bar toliko pravo na sveučilište, koliko pol milijuna Niemaca u Štajerskoj; a više nismo ni tražili.«

Kralj: Ipak govorite vi o potlačivanju u svojim novinama, a to nije pravo. Dr. Kramar: Što novine pišu, proti tomu ne možemo mi ništa. Doduše nismo mi tako potlačeni kao Poljaci u Pruskoj; ali otvoreno kažem, da se čutim potlačen, kao član naroda od 6 milijuna, koji se je uspeo u kulturi na tako visoki stepen, i koji je za monarhiju tako mnogo učinio, ako nema u uredu toliko prava, koliko druge narodnosti, i ako se iz pitanja sveučilišnog čini politička koncesija. Kralj: Ja sam ipak siguran, da biste ustavnim putem ispujojenje tih zahtjeva najbolje mogli postići. Dr. Kramar: I ja bih se tomu nadao, kad ne bi našim zahtjevima, kad se našim tražbinama ne bi opirao veto njemačke obstrukcije. Kad toga se borimo i ne ćemo se prestati boriti protiv toga, da parlament i njegova većina stoji pod vetom obstrukcije. Ljetos je trebalo samo da nam je vlada pomogla kod naših pravednih zahtjeva pa bismo bili radili na promjeni poslovnika i nismo mi krivi, da nije do toga došlo. Tako dugo, dok se poslovnik ne promieni, ne može se misliti na nagodbu i trgovačke predloge. Kralj odgovori: Ali predložite pravite obstrukciju.

S drugim českim delegatom g. Kafstanom prgovorio kralj o uređenju rijeke Vltave. Kafstan je među ostalim rekao: »Kraljevina Češka čezze za političkim mirom, da i svoje gospodarske i kulturne zadatke ostvari. Mi čekamo već četiri godine na to i pozajdamo se pri tom u veliku mudrost i očinsku ljubav Vašega Veličanstva, da se českomu narodu njegovo pravo opet vrati«. Kralj odgovori kratko: »Da, Česi bi morali biti pametniji i takođerj u tom doprinosati«. Del. Stranskom rekao je kralj: »U Moravskoj političko je stajnje opet malo bolje«. Stransky: Veličanstvo mi smo akciju za izmirenje opet pokrenuli, ali ako Nijemci u svojoj borbi protiv českok sveučilišta u Moravskoj uztraju, ostati će ta akcija opet bez rezultata. Kralj: »Nadajmo se, da će ipak uspjeti.«

Šhrvatskim delegatom Biankinije m tekao je sljedeći razgovor: Kralj je Biankinija zapitao: Kako je u Dalmaciji? Biankini je odgovorio: Na žalost, uvijek zlo! Kralj: Mnogo se više! Biankini: Gdje? Kralj: Svagdje! Zastup. Biankini: Vaše Veličanstvo! Nitko ne više, niti ne plače kad ga ništa ne boli. Jadi su hrvatskoga naroda svuda neizmjerni.

Kralj: Bit će već bolje! Biankini: To mi najviše želimo! Slovenskom delegatu Suštersiću spomenuo je kralj, da je u kranjskom saboru bilo vrlo burno. Del. Suštersić: Da na žalost, Veličanstvo i nas ne veselji, što moramo voditi borbu, no ipak mi je vođimo u patriotičkom smislu uz devizu: »Sve za Boga, cara i domovinu«. Kralj: »Vi se previše među sobom pravdate što je velika šteta. Suštersić: Veličanstvo, glavni je uzrok držanje vlade, koja nas je na tako radikalno držanje prisilila. Kralj: »Vlada vam ipak ništa ne čini«. Suštersić: Veličanstvo, vlada je na žalost eksekutivni organ tako zvane većine u saboru, koja reprezentira tek mali dio zemlje. Tako je velika većina zemlje s vremenom zauzela vrlo radikalno stanovište. Teško nam je borbu u tako radikalnoj formi voditi, ipak mi smo to već pred više godina slutili. Ja sam već pred više od tri godine rekao da će morati do toga doći ako se prilike ne promieni. Tako je došlo do sadašnjih prilika.

Sa del. Rybom razgovarao je o obstrukciji u čes. saboru i spomenuo: Tamo su prilike u zadnje vrijeme vrlo žalosne. Sa del. Fiedlerom razgovarao je kralj o visokim školama u Pragu, pri tom je delegat spomenuo prenatrpanost česke tehnike i českok sveučilišta. Kralj je na to spomenuo, da se mora i tomu pomoći. Baruna Pražaka nagovorio je vladar s riječima: »Sada će u Moravskoj zaista doći do nagodbe«. Pražak: »Sljedećeg mjeseca sastat će se po svojoj prilici opet odbore Kralj: »Nadam se, da će uspjeti«. Del. Pražak: »Naše su tražbine tako malene, da se usudjujem dieliti mnijenje Vašega Veličanstva, predpostavivši, da će Niemca napustiti stanovište negacije. Kralj: »Tim je nelogičnije, da pravite u carevinskom vieću obstrukciju«. Del. Pražak: »Veličanstvo, pošto se je obstrukciji Niemci posustilo, veli naš narod ponizno, kako bi mi vodili drugačiju politiku, osobito kad su naše želje vrlo skromne.«

Stare banknote iz prometa. Naše čitatelje upozorujemo na to, da će se prijašnje banknote po 100 i po 1000 for. sa nadnevkom od 1. maja 1880., i to one po 100 for. primati još samo do 30. aprila 1904., a one od 1000 for. samo do 30. junija 1904. u glavnih uzgrednih zavodih austro-ugarske banke putem plaćanja i razmjene. Od 1. maja do 31. oktobra primati će se navedene banknote po 100 for. a. vr. i od 1. julija do 31. decembra 1904. one po 1000 for. a. vr. samo u glavnih zavodih Austro-Ugarske banke u Beču i Budimpešti putem plaćanja i razmjene. a u ostalim bankovnim zavodima samo još putem razmjene. Od 1. novembra 1904. otpočeto ne će više Austro-Ugarska banka uzimati u plaćanje uvrucene banknote po 100 for. a. vr., a od 1. januara 1905. otpočeto ni one po 1000 for. a. vr. sa 31. oktobrom 1904., a onima po 1000 for. a. vr. sa 31. decembrom 1904. dan potonji za uvlačenje.

Listnica uredništva i uprave. Radi preobitnog gradiva izostao je dopis iz Malog Lošinja, kojeg ćemo tiskati u budućem broju.

Djačkom pripomoćnom društvu u Pazinu prispjeli su tekom mjeseca rujna sljedeći prinosi:

- A) Utemeljitelji: Gosp. Elner Anton, župnik, Vepriac . . . K 10.—
- B) Redoviti: gg. Varto Julij, Bazovica . . . K 10.—
- Baćić Josip, Pazin . . . 30.—
- Sironić Anton, župan, Trviž . . . 10.—
- C) Darovatelji: gg. Sloković Liberal, župnik, Sv. Petar u Šumi, sabranih prigodna blagoslova nove kuće trgovca Marka Kopitar . . . 35.—
- Stepić Ivan, Fontane . . . 1.—
- Korlević Stipe, Kurjavići, pristojba za nadjeni novac . . . 1-60

- Matejčić Fran c.k. zemaljski skol. nadzornik, Trst . . . 40.—
- N. N. za jednu cigaretu . . . 26.—
- „Molba“ . . . 6.—
- Rušnjak Anton, Sovinjak . . . 6.—
- N. N. za knjigu „Kula od Uzdača“ i život Marulica . . . 1.—
- Mogorović Jakov, Grdoselo . . . 1.—
- Uprava lista „Obzor“, Zagreb, a darovanih od gg. Gjurekovič, phar. Borčević pl. Stjep., župnik, Šćitarjevo . . . 3-20
- Zjalc, kapelan . . . 15.—
- Gladić Anton, župnik, Bedekovščina . . . 10.—
- Gradj. streljačko društvo . . . 14-23
- Gospoda u Puli po Lacku Križu, za dobru ruku . . . 60.—
- Juričić O. Jerko, samostanski predstojnik u Sv. Mariji Mandaleni, Dubašnica . . . 2.—
- Radić Miho, učitelj, Dubašnica . . . 2.—

Listopad:

- A) Redoviti: gg. Matanić Petar, nadučitelj, Pazin . . . 10.—
- Mandić Josip, občinski blagajnik, Pazin . . . 20.—
- Simečki Niko, Karlovac . . . 20-10
- B) Darovatelji: Matejčić Fran, c. kr. skol. nadzor., Trst . . . 40.—
- Spincić Vjekoslav, zastupnik naroda, Opatija . . . 20.—
- Kalac Anton, nadžup., Buzet . . . 40.—
- Sabrano na danglavne skupštine, Pazin, 1./10. 1902. . . 51-46
- Mandić Josip, občinski blagajnik . . . 2.—
- Bolonić P. učitelj, Kringa po dr. Gjurji Červaru . . . 5.—
- „Placar“, Trst . . . 12.—
- Čeh Ivan, krčmar, Roč, sabrao u veselom društvu u svojoj krčmi . . . 7.—
- Družba sv. Cirila i Metoda za Istru postom . . . 2000.—
- Pevsko-bralno društvo „Sloboda“ pri sv. Antunu polak Koprna, čisti dobitak predjedne zabave dne 27./9. 1903. . . 30.—
- Šisković Stjepan, učitelj, Herpelje, sabrao u veseloj družbi . . . 7.—
- Ivan Cibelić, Aleksandrija . . . 20.—
- Petar Terzelta, Varna . . . 20.—
- Ladislav Tanković, kapelan, Slum, sabrano na predlog g. Josipa Miličić, župeupravitelja u Draguču, prigodom dekanске konferencije, koja se obdržavala dne 14./10. 1903. u kući gosp. Frana Flego u Počekaju . . . 26.—
- Julij Varto, Bazovica; ostatak od poslanog novca za djake . . . 2.—
- Leginja Mijo, župnik-dekan, Kastav . . . 20.—
- Uprava lista „Naša Sloga“ Pula . . . 125-40

Plemenitim darovateljem svesrdno se zahvaljuje odbor.

Br. 2052.

Oglas natječaja.

Razpisuje se natječaj na mjesto jednog mjestno-redarstvenog stražara. koji će takodjer obavljati službu mjestnog školskog poslužnika u Baški, sa godišnjom plaćom od 720 (sedam sto i dvadeset) kruna, izplativom iz občinske blagajne u mjesečnih postecipatnih obrocih, te će dobiti stan u naravi.

Molitelji će imati dokazati, da su kriptokop zdravlja, te poznavanje hrvatskog jezika u reči i pismu.

Molbe neka se šalju ovomu občinskom glavarstvu do 31./1. 1904.

Glavarstvo občine
Baška, dne 27. prosinca 1903.
Načelnik:
Matejčić.

Istarski sabor.

U Pulj, 13. studenoga 1903.

Sjednica IX. (12.)

(Nastavak)

Interpelacija

zast. Kožulica i dr. glede ustrojenja hrvatske pučke škole u Malom Lošinj.

Godine 1900 upravilo je veći broj otaca obitelji na c. kr. pokrajinsko školsko vijeće molbu, da bi se u Malom Lošinj ustrojila pučka škola za njihova djecu sa hrvatskim nastavnim jezikom.

Ta molba bijaše vraćena c. kr. kot. poglavarstvu u Lošinj nalogom da bi poduzela točne razvide, da se ustanovi je li zbilja onolik broj molitelja koliko je tu molbu podpisalo, i dali imadu tolik broj djece dužne pohađati školu.

Usljed toga bili su pozvani molitelji na c. kr. kot. poglavarstvo, to su kod istoga, uzprkos svakojakom pritisku izjavili u zapisnik, da ostaju kod svoje molbe. Bilo ih je 80 na broju. Od te dobe do danas koliko je podpisanim znano, ni se poduzelo nikakvih daljnjih koraka.

S toga podpisani pitaju c. kr. pokrajinsko c. kr. vijeće: koje su zapreke ustanovljenju pučke škole u Malom Lošinj sa hrvatskim nastavnim jezikom?

Kani li c. kr. pokrajinsko školsko vijeće shodna odrediti, da se već jednom ustroji u Malom Lošinj pučku školu sa hrvatskim nastavnim jezikom, te tako udovolji molbi podastreloj za to već g. 1900.

Sliede podpisi.

(Postavljena u novembarskom zasjedanju 1903 istarskog sabora).

Upit

zastupnika Andrijića i drugova na c. kr. vladu glede postupka podijeljena podpora od zaklade Sv. Nikole.

Nabožna se mornarska zaklada „Sv. Nikole“ ne vodi po stanovitom pravilniku, već se njome upravlja po nekim predajnim načelima i pojedina naredbama pomorske uprave u Trstu, izdanim i preinačanim od vremena do vremena, a pobranim po raznih pomorskih godišnjakih, što ih ona uprava izdaje. Kod doznicanja podpora iz te zaklade siromašnim, obnemoglim mornarom ili njihovim udovam, ne imajućim mužkog odvjetka zakonom pozvanog na uzdržavanje roditelja, služi središnjoj pomorskoj upravi izhodišten izvještaj, što ga vrhu pojedinih molbeničkih odbije od posebnog za to, pri svakom lučkom Poglavarstvu, ustanovljenog Povjerenstva. Članove Povjerenstva imenuje sama središnja pomorska uprava, ali moraju biti svi iz mjesta, u kojem ima svoje sjedište odnosno lučko Poglavarstvo, jer zaklada nema toliko prihoda, da bi mogla povjerenstvenim članovima plaćati dnevnice, kad bi morali iz udaljenih mjesta na sjednice k Poglavarstvu. Biva tako, da članovi, ne poznavajući po bliže obiteljskih odnošaja vanjskih molitelja, a vezani rodbinstvom ili prijateljstvom molitelja iz istoga i susjednih mjesta, hoćeš nehoćeš lakše preporučiti sebi bliže nego li udaljenije molitelje za podporu iz navedene zaklade.

Osobita je na to diže tužba u mornarskih krugovih na otoku Krku i Cresu, ovisnih u tom pogledu od izjave dotičnog Povjerenstva pri lučkom Poglavarstvu u Lošinj. Kažu ti krugovi, da se razmjerno prama postotku mornarskih gubitnika izdanih s jedne za lošinski, a s druge za creski i krčki otok mnogo više uvažavaju molbe sa lošinskog, nego li sa creskog i krčkog otoka. Misle još ti krugovi, da bi se tomu dalo predusresti, kad bi se za creske molitelje ustanovilo slično povjerenstvo u Cresu, a za one krčkog otoka u Krku, ovo zadnje sastavljeno iz članova uzetih, ne iz samog grada, nego iz također povećih mjesta na Otoku, pretežno bavećih se pomorstvom. Sliedi po sebi, da

bi ti članovi morali bezplatno zalaziti na sjednice u Krk, kada bi ih tamo zvao lučki poglavar, koji mora i onako većkrat na godinu, obilaziti kotar. Pitanje dakle, sa praktičnog gledišta, nebi imalo nikakve poteškoće, a financijska se strana izključuje po sebi. Pitamo dakle mi podpisani zastupnici naroda:

Ne bi li c. k. vlada mogla ustanoviti jedno u Cresu, a drugo Povjerenstvo u Krku, da prosudjuje i izvještuje, jedno o molbenicima sa otoka Cresu, a drugo o molbenicima sa otoka Krka za podporu iz nabožne mornarske zaklade „Sv. Nikole“?

Pula 10. novembra 1903.

Sliede podpisi.

Interpelacija

zast. Spiničić i dr. na c. kr. vladu za oživotvorenje već ustrojene javne pučke škole u Zbandaju. Postavljena u novembarskom zasjedanju istarskog sabora godine 1903.

Ponovno već i u ovom zasjedanju bilo je govora u ovom vis. saboru glede javne pučke škole u Zbandaju, mjestnoj občini Porečkoj. Podpisani dolaze pred visoki sabor još i ovim putem, najme putem interpelacije na c. kr. vladu.

Javna pučka škola u Zbandaju, za Zbandaj i Dračevac, jest jedna od onih, koje se je zadnjih godina ustrojilo na račun onih trih, koje c. kr. zemaljsko školsko vijeće, sporazumno sa zemaljskim odborom, odlučilo ustrojiti svake godine.

Dvije godine je trajalo, dok se je uređilo stvar glede zemljišta na kojem se ima školska zgrada graditi i mjeseca rujna 1901 bilo je u tu svrhu kupljena krasno zemljište, tik crkve i učinjeni svi za to potrebni spisi.

Onda počelo se je raditi za gradnju školske zgrade.

Prama jednom nacrtu i troškovniku bio je izračunan

trošak za tu zgradu;	
a. za kupnju zemljišta	K 215-12
b. za kupnju zemljišta	5800—
Ukupno K 6015-12	
pokriće:	
a. podpora države	K 3000—
b. Trećina bratovština Zbandaj	846-33
c. Trećina bratovština Dračevac	611-68
d. Namet u godini 1902	519—
Ukupno K 4977-01	

Sravnivši trošak sa pokrićem, prikazuje se manjak od (6015-22 — 4977-01) 1038-21

Rečeni namet bio je odobren od c. kr. namjestništva odpisom 10. aprila 1902., 1903. i 1904., bez ikakve daljnje podpore bilo sa strane države bilo sa koje druge strane.

Podpisanim nije poznato da li se je kasnije učinio koji drugi nacrt i troškovnik. Svakako su mnijenja da se je već na temelju rečenoga imala graditi školsku zgradu, i to, ako nebi bilo od drugud daljnje podpore, zajmomi u iznosu od K 1008, ili također višim, ako je možda nacrt promijenjen i trošak povišen, zajmomi koji bi se namirao sa nametom, iznašajućim K 519 godišnjih. Ako smiju druge porezne občine činiti zajmome, često u visini celokupnoga troška, zašto se nebi činilo zajam za porezne občine Zbandaj i Dračevac, kojima bi se pokrilo malen dio istoga, dotim je glavni dio troška već inače pokriven? I ako se toga nečini, nemoguće se drugdje razloga naći nego u tom da stanovite oblasti čine nemoguće zapreke, da se gradnja one zgrade, odnosno oživotvorenjem one škole, čim više zategne, da onaj puk toliko želeći školske poduke čim kasnije do nje dodje. To dokazuje i ovaj dopis, koj neka bude na vječnu uspomenu ovdje u izvornom objelodanjen:

Municipio di Parenzo. Nr. 2717. li 26. Ottobre 1903.

Al Signor Giovanni Radolovich fu Matteo Villa Burici di Sbandati.

Le si partecipa che la Rappresentanza comunale nella sua seduta dei 24. corr. non trovò di poter accogliere, per più motivi, favorevolmente la di Lei offerta l. p. p. Settembre per un prestito del mancante importo della costruzione della scuola di Sbandati. Per il Podesta Vidali m. p.*

Pošto se takovo zavlačenje samo sobom odsudjuje, postavljaju podpisani na na c. kr. vladu sliedeći upit:

Je li c. kr. vlada, odgovorna za svu školsku upravu, voljna poduzeti bezodvlačno i sa svom odlučnošću shodna, da se u Zbandaju sagradi školska zgrada, te već jednom tamo oživotvori javnu pučku školu ustrojenju već godine 1899. kao jednu od onih trih koje se tobož daju svake godine hrvatskom i slovenskom puku u Istri?

Upit

zast. Spiničić i dr. na pokrajinski odbor Istre obzirom na školske takse u občini Kastav. Postavljen u zasjedanju istarskog sabora novembra 1903.

Uvedenju školskih taksa u Istri protivili su se svimi mogućimi načini, i osim hrv. slov. zastupnika u saboru, hrvatske i slovenske občine Istre. Među njimi, i poglavito občina Kastav.

Kad bijahu zakonom već uvedene, bila je i ta občina među onimi koja je tražila, da se oživotvorenje toga zakona obustavi, i među tim iste način kako da se drugim načinom zadovolji zahtjevom za školske potrebe, te zakon o školskih taksah u občini nastupi u kriepost već se ustavno nikne.

Obustava bila je u istinu uzsliedila, ali samo za kratko vrijeme. Školske takse stupile su u kriepost u svem svojem obsegu i u svoj težini.

Občini Kastav odmjerno jil je zemaljski odbor za godine 1901. 1902. i 1903. na 14.526 K godišnjih.

Občina je proti tomu odmjerenju učinila pravodobno utok na c. kr. školske oblasti. C. kr. školsko vijeće za Istru u Trstu smanjilo je rečenu svotu na 13.138 K godišnjih, te tako udovoljilo jednom dielu utoka občine.

Ova je, primiv u znanje povoljno rješeno prvoga diela svoga utoka, podnesla na c. kr. ministarstvo za bogoštovje i nastavu u Beču pravodobno utok, koj nije još ni danas riješen, ali koji bi imao, ako je još zakona i pravice, biti također povoljno rješeno; — inače bi se prevrnuo dah zakona o školskih taksah i zakon sam, jer duh zakona i zakon sam zahtijevaju, da se škole i razredi urede tako kako to odnose zakonske ustanove propisuju, i da se stoprv tad kad se škole i razredi kako zakon hoće, utjeruje školske takse na račun samo onoga broja djece, za koji broj postoji škola sa razredi odnosno učevnim silami kako jil zakon prema broju djece propisuje.

Medjutim zemaljski je odbor, kako se vidi iz pregleda dokazujućega propis, utjeranje i preostale školske takse u godini 1902, liskan u njezinom izvještaju 12. junija 1903. br. 4480, občini Kastav propisano za godinu 1902. 16.643 K 99 para kao preostatak i 14.526 K kao tekuće, ukupno 31.169 K 99 para; a siljemo putem svoga uredovnoga nameta u istoj 1902. godini 15.588 K 20 para; te ubijezilo kao preostatak sa 31. decembrom 1902. godine 15.581 K 79 para.

Ti ostanci, koji početkom godine 1902. toli svršetkom iste imadu se tumačiti tim, što se je občinsko zastupstvo kastavsko branilo metnuti u proračun za godinu 1901. i 1902. iznos za školske takse.

U proračunu za godinu 1903. jil je postavilo, i to prisiljeno, od zemaljskoga odbora, koj se je zagrozio da će zanekati

potvrdu celokupnoga proračuna občinskoga, ako občinsko zastupstvo nepostavi u isti iznos za školske takse.

Taj namet u godini 1903. postavljen usljed zahtjeva i grožnje zemaljskoga odbora, udaren je sa 30% na izravne poreze. Pošto je isto tolik namet od 30% udario u tekućoj godini 1903 zemaljski odbor izravno, valjda za pokriće ostanka dne 31. decembra 1902. u iznosu od 15.581 K 79 para, to iznosi namet, koj se utjeruje u tekućoj godini 1903. u ime školskih taksa ništa manje nego 6%, na izravne poreze.

Vriedno je spomenuti, da je prisilni namet u občini Kastav sa strane zemaljskoga odbora u ime školskih taksa u godini 1902. bio udaren sa 28%, a u tekućoj godini 1903. sa 30%, premda je u godini 1902. izneseno svotu od 15.588 K 20 para, i premda je ostatak 31. decembra 1902. iznosio 15.581 K 79 para, ostatak, manji za 6 K 41 paru, koj se utjeruje u tekućoj godini 1903.

Utjerat će se dakle u ime školskih taksa sa strane zemaljskoga odbora i više nego li bi trebalo kad bi namet bio kako je bio godine 1902, sa 28%, na izravne poreze.

Što je pak ordje glavno da se iztakne jest, da zemaljski odbor nije uzao obzir na okolnost da je c. kr. zemaljsko školsko vijeće za Istru u Trstu snizilo školske takse u občini Kastav za godine 1901., 1902. i 1903 od 14.526 K na 13.138 K godišnjih, dakle za godišnjih 1388 K. ukupno za (1388×3) 4164 K. Zemaljski odbor Istre imao bi u ime školskih taksa občini Kastav vratiti ili obračunati svotu od 4164 K; dapače i prilicu veću, ako uzmemo u obzir koliko je u istini utjerao u godini 1902. (za 1901.), najme 15.588 K 20 para sa 28% nameta, dakle za samu godinu 1901. (15.588 — 13.138) 2450 K, i koliko će utjerati ljetos (za godine 1902. i 1903.) sa dva put po 30% nameta.

Toga do sada nije učinio,

Pak, pošto se občinari tuže na visoka plaćila, pošto gospoda c. kr. porezni činovnici na Voloskom uckaju obćinare kao da bi občina tomu kriva bila, a pošto u istinu to izvire poglavito iz nameta za pokriće školskih taksa, naloženoga sa strane zemaljskoga odbora i utičućega u zemaljsku blagajnu, te pošto neide, da zemaljski odbor dobiva i više nego li po zakonu, — već i tako težkom i nesnosnom — može i smije,

stavljaju podpisani sliedeći upit na zemaljski odbor:

Je li zemaljski odbor voljan bezodvlačno vratiti občini Kastav ili obračunati onaj iznos, koj je utjerao godine 1902. u ime školskih taksa u toj občini više nego li je po zakonu i odnosnih pravomoćnih oblastnih odlukah mogao i smjao i isto tako učiniti zaključkom 1903. godine sa onim iznosom koj će utjerati više u isto ime u tekućoj godini 1903.?

Sliede podpisi.

Upit

zast. Andrijića i drug. na c. kr. vladu postavljen u zasjedanju istarskog sabora novembra 1903. glede postupka poreznog ureda u Krku pri izračunavanja občinskih nameta.

U osmoj sjednici istarskoga sabora, obdržavanog u Kopru na 12. juliju 1902. upraviše podpisani na c. kr. vladu sliedeći obrazloženi upit:

Je li visoka c. k. vlada voljna narediti, da se po nepristranom sudikovnjaku točno ustanove, stopom pojedinih uplata izvedenih od posjednika, iznosi utjerani od c. k. poreznog ureda u Krku na ime občinskih prilica u poreznim obćinama Baška, Dragabaška, Starabaška i Balomalj za g. 1891 i 1892, dajbudi i za predjašnje i susljedne godine, dok je naime kod onog c. k. poreznog ureda služio kano priglednik g. R. Thearez, a da se uzmogne to pitanje konačno

na čistac izvesti i izmed stranaka poravnati, odnosno polag izpadaka provesti takodjer slicni razvid za ostale porezne obćine otoka Krka?*

C. k. vlada nije na taj upit niti odgovorila niti je dala do sada provesti zatrazeni razvid, da se točno ustanovi iznos utjeran na ime obćinskih prireza od c. k. poreznog ureda u Krku u navedenim poreznim obćinama barem za g. 1891 i 1892. Radi toga obćinsko Glavarstvo u Baski nije u položenju, da uvaži naredbu Zemaljskog odbora za Istru 11. julyja 1901. br. 3635 točka IV. Nego ne radi se ovdje jedino o tome. Onako kako je Zemaljski odbor mogao na temelju obćinskog blagajničkog dnevnika posumnjati o pravilnom uredovanju bivšeg načelnika u Baski g. Jurja Čubranića u jednom javnom spisu, tako je potpisanim, na temelju skrižaljke računarskog odjela c. k. financ. ravnateljstva u Trstu 22. oktobra 1901 br. 34169, kojom se je više nego li dokazala pravilnost Čubranićevog uredovanja, slobodno bilo posumnjati o pravilnosti uredovanja c. k. poreznog ureda u Krku u napomenutom razdobju. A uzrujano je radi toga i pućanstvo otoka Krka, pak hoće, da se na njegovo umirenje u stvar unese lući, dotično da se dokaže takodjer pravilnost uredovanja bivšeg priglednika g. R. The-dreza, koji je slabošću blagajnika rukovodio navedenog razdobja c. k. poreznim uredom u Krku. Radi toga pitaju potpisani:

Je li c. k. vlada, na umirenje porezovnika mjestne obćine Baškanove i čitavoga otoka Krka, voljna dati, stopom pojedinih uplata izvedenih od posjednika, točno ustanoviti po pojedinim poreznim obćinama iznose utjerane na ime obćinskih prireza od c. k. poreznog ureda u Krku, za vrijeme u koje je kod istoga služio kano priglednik g. R. The-dreza, a da se uzmogne izpostaviti, je da li je onaj c. k. porezni ured sve tako utjerane iznose potpuno doznačivao odnosnim obćinskim upravama, dotično da li je sasna pravilno uredovao ili nije?

Pula 9. novembra 1903.

Sljede potpisi.

Upit

zast. Andrijić i drug. na c. kr. vladu postavljen u istarskom saboru novembra zasjedanja 1903 glede jezika pri pomorskoj upravi:

U osmoj sjednici istarskoga sabora, održavanoj u Kopru dne 12. julyja 1902, uprave potpisani na c. k. vladu sledeći obrazloženi upit:

- 1) Je li poznato c. kr. vladi, da se u čitavom unutarnjem i javnom uredovanju pomorske uprave ne opaža nigdje traga hrvatskom, dotično slovenskom jeziku?
- 2) Je li c. k. vlada voljna poduzeti shodna, a da se već jednom i na polju javne pomorske uprave u Primorju provede svestrana ravnopravnost hrvatskoga i slovenskoga jezika sa talijanskim jezikom?
- 3) Ako nije, čime opravdava c. kr. vlada toliku nepravdu i toliko poniženje hrvatskoga i slovenskoga naroda u Istri? Na taj upit nije c. k. vlada odgovorila niti mu je pomorska uprava u Primorju udovoljila.

Naprotiv, ova poslednja provadja i nadalje italijanizaciju inaše obale još većom upornošću, gazeć bezobzirno naravne i pisane zakone zajamčujuće hrvatskomu i slovenskomu narodu njegova jezikovna prava, te postupka u svom javnom uredovanju ni više ni manje, nego kano predstraža one ideje u susjednoj kraljevini, koja cilja na ovu obalu. Mi se za to nit najmanje nebi uzrujavali, da nam nije do pravice našega naroda, na obranu kojih nas je i ovamo poslao. Radi toga dužni smo postaviti ovaj upit:

Hoće li nam c. k. vlada kazati, za koju li je ona jedinu cieniu prodala, pri

pomorskoj upravi u Primorju, jezikov na prava hrvatskoga i slovenskoga naroda u Istri?

Pula 9. novembra 1903.

Sljede potpisi.

Upit

zastupnika Andrijića i drugova na c. kr. vladu.

C. k. kot. školsko vieće u Lošinj u otvorilo je dne 1. julyja 1903. br. 549 natječaj na dva mjesta podučiteljske pri- ženskoj pućkoj učionu u Cresu, kod koje je talijanski nastavni jezik a hrvatski kao slobodan predmet. Natječala se na jedno od tih mjesta takodjer neka Antica Martinolić, koja ne ima nikakve ocjene o poznavanju hrvatskoga jezika te ga faktično i nepozna. Ipak je ona na tabli kvalifikacija, što ju sastavlja c. k. kot. školsko vieće u Lošinj, prva predložena na zamoljeno mjesto podučiteljice u Cresu. Potpisani ne bi u tom slučaju podavali tolike važnosti, da radi njega upravljaju posebni upit na c. k. vladu, kad ne bi ono školsko vieće sustavno tako postupalo pri popunjivanju učiteljskih mjesta kod školah, kod kojih se hrvatski jezik predaje kano predmet. Tako se je n. pr. u istom Cresu došlo već do toga, da nitko od učitelja ne ima ocjene za hrvatski jezik. Isto je reći, osim jedne jedine iznimke, i za učiteljsko osoblje u Velomslu. Sasna pak drugu mjeru rabi c. k. kot. školsko vieće u Lošinj, kad se koji hrvatski učitelj natječe za koju hrvatsku školu, kod koje se i talijanski jezik predaje kao predmet. Takva se natječala ne predlaže na stalno imenovanje ako se ne obveže, da će se u stanovitom roku podvrdi izpitu iz talijanskoga jezika. Propade li slučajno na izpitu, odnosno se učiteljsko mjesto ponovno razpiše. Tako se n. pr. u najnovije doba reklo učitelju Ivanu Radosloviću, koji se je natjecao za učiteljsko mjesto na Iloviku. Ta dvojaka mjera kojom se c. k. kot. školsko vieće u Lošinj služi kod postupka na stalno imenovanje učiteljskih sila, osim što je pristrana i nepravdna, upravljena je neizravno i na to, da se po gradovima zatara svaki trag hrvatskom jeziku a po selima čim većma uvadja talijanski jezik. Uslijed toga čast je upitati:

Kako opravdava c. k. vlada navedeni dvojaki postupak c. k. kot. školskog vieća u Lošinj pri predlaganju na stalno namještenje učitelja i hoće li mu jednom stati već na put?

Pula 9. novembra 1903.

Sljede potpisi.

Upit

zastupnika Andrijića i drugova na c. kr. vladu.

Škola je jedno od ponajboljih sredstava za promicanje pućkog blagostanja, ali uspjeha neće imati ona škola, kod koje je nastavni jezik drugi a ne materinski jezik djece. To uvidjamo najbolje kod pućke učione u Cresu, u kojoj je talijanski nastavni jezik. Gradjanstvo je u svojoj ogromnoj većini hrvatske narodnosti, a da si je toga dosta i svjestno, pokazao je jasno kod zadnjeg popisa pućanstva. Ipak je to hrvatsko gradjanstvo u Cresu primorano slati svoju djecu, ne imajući hrvatske, u talijansku gradjansku pućku školu, gdje mu podmladak ni u čemu ne napreduje, gdje mu dapače u ludo gubi godine te duševno otupi tuveći si u glavu pojedine talijanske rieči. Dosta je znati, da nijedno mjesto u Istri, u kojem je kakva škola, ne prikazuje razmjerno toliko analfabeta koliko ih prikazuje grad Cres. Nije prema tomu nikakvo čudo, ako je tamo spalo pućko blagostanje na najniže grane. Da tomu doskoči, da si podmladak od tudjinske najezde očuva te mu bude bistar i hitar na svaki napredak, da si narodno obilježje ohrani: — 182 glavara obitelji grada Cresa, za svoje preko 200 dužne škole pohadjati djece, zamoliše prije dobre dve godine od c. k. zem. školsko vieće, da im u gradu Cresu otvori pućku

školu sa hrvatskim naukovnim jezikom. Koji se na tu molbu ni maknuo nije? — c. k. zem. školsko vieće! Barem molitljem nije do sada ništa poznato, da bi se ni koraka u tom smjeru poduzelo bilo.

Pitamo s toga c. k. vladu:

- Hoće li ona sve što treba tako na vrijeme uređiti, a da se već početkom nastajuće školske godine 1904/1905. bude mogla u gradu Cresu otvoriti hrvatska pućka mućka i ženska učiona sa onoliko razreda, koliko ih zakon zajamčuje prema broju djece, što se bude u školu upisalo?
- Ako neće, čime opravdava c. k. vlada narodno ubijstvo, što ga ona tako počinjava na hrvatskom pućanstvu grada Cresa.

Pula 9. novembra 1903.

Sljede potpisi.

Utjerivanje neodvisne pokrajinske takse na pivo i pristranost zem. odbora za Istru.

U sjednici istarskoga sabora od dne 4. novembra 1903. razpravljena bijaše zakonska osnova zemaljskoga odbora, kojom se mjenjaju neke ustanove zakona o utjerivanju neodvisne pokrajinske takse na pivo. Tom promjenom zadobio je zemaljski odbor vlast, da utjeruje sam rećenu taksu, ili da odstupi utjerivanje pojedinim drućtvom, privatnikom itd. Proti osmoj govornik su skoro svi članovi hrvatsko-slovenskoga kluba, ali bijaše uzaludno njihovo dokazivanje, kako će se tom promjenom nanesti šteta pokrajinskoj blagajni, kako će ta promjena biti od koristi samo talijanskomu dielu stanovništva Istre; kako se ide tom promjenom samo za tim, da zadobije zemaljski odbor u svoje ruke novo i oćito oruće za agitaciju proti Hrvatima i Slovincem Istre; kako će zem. odbor namještal kao činovnike tog novog ureda samo svoje „kreature“ itd. itd.

Naši se zastupnici nisu varali na žalost osobito glede poslednjih dokaza t. j. o sredstvih za agitaciju i o namještenju svojih „kreatura“ što nam svjedoči netom razpisani natječaj zemaljskoga odbora za Istru za popunjenje činovničkih mjesta stvorenih radi utjerivanja navedene takse.

U talijanskih listovih čitamo naime natječaj na 5 mjesta agenta, koji će nadzirati u raznih kotarih Istre potrošarinsku taksu, na 1 mjesto aktuara i 1 mjesto dnevnika, eventualno 1 slugu kod pokrajinskog ureda za utjerivanje takse, što se ima ustrojiti u Poreču.

Ona će se mjesta podieliti privremeno počam od 1. jenara 1904. uz obostrani tromjesečni odkaz službe.

Plaća agentom iznašati će 1680 K godišnjih uz dnevnicu od 5 kruna kad budu morali radi službe prenoćiti izvan sudbeno-kotarskog sjedišta.

Plaća aktuara iznašati će 1440 K godišnjih, a ona dnevnika, eventualno slugu 1080 K godišnjih. Mjesečnu plaću dobivati će unapried.

Molitelj za ta mjesta valja da vlastoručno napisane molbe podnesu zemaljskomu odboru u Poreču do dne 20. decembra t. g. sa dokazi o dobi, pripadnosti, zdravom tjelesnom ustroju, nauci, dosadašnjoj službi i o poznavanju talijanskog jezika, eventualno drugih jezika kojimi se govori u pokrajini.

Za novi pokrajinski ured traži se dakle 7—8 osoba, od kojih se netraži, da bi poznavali i drugi zemaljski jezik, već samo eventualno koji od jezika, kojimi se govori u pokrajini.

Naši su dakle zastupnici imali pravo, da će se u pokrajini stvoriti novi ured za talijansku agitaciju, ali će i naš narod imati pravo, da potjera metlom od sebe činovnike pokrajine, koji nepoznaju njegovog jezika.

(Nastavit će se.)

Izkaz prinosa stiglih na ravnateljstvo družbe Sv. Cirila i Metoda za Istru tekom mjeseca svibnja 1903.

G. Janko Gržinić — Kotle- Roć sabranih na njegov predlog u veselom drućtvu u Kotlih odnosno u Humu K	12-70
G. Mihovio Skvrce — Zadar oglašenih u „Hrv. Kruni“	44—
G. Rikard Katalinić Jeretov — Zadar	146-05
G. Cucančić Matija — blagajnik podružnice u Pazinu u ime dohodka i prinosa do 3. svibnja	359-47
G. Ivan Gregorec — Buzet izručeni od gđice K. Kr. pošte joj nije bilo moguće prisustvovati večeri danoj u čast odlazećem g. Pre Franu Peršiću	—20
Podružnica sv. Matej po blagajniku Ivanu Marot članarine za 1902 K 48 te darova K 12-20 ukupno	60-20
Gđica Marija Mender blagajnica podružnice u Poljanah, članarine i darova za god. 1902.	136—
„Matica Hrv.“ podarenih od g. dra, Stj. pl. Miletića od svog honorara za djelo „Hrvatski kraljevi“	100—
Muška podružnica Opatija, blagajnik g. P. Priskić predaje što članarine što darova	225-05
Primorska štedionica i banka Sušak daruje uslijed zaključka svoje glavne godišnje skup- .	100—
Hrv. trg. drućstvo „Merkur“, Zagreb kao trećinu prihoda od prodaje mastila i sapuna	46-37
Adolf Tichy arhitekt, Beč daruje putem g. Friška u Opatiji	100—
Podružnica u Šterpjadu, blagajnik g. Fran Flego	29-90
Administracija „Hrv. Prava“ Zagreb stiglih prinosa	1600—
G. B. Cettolo, inžinir, Petri- nja sabranih kojekuda	50—
Muška podružnica, Dubaš- nica	20—
Ženska podružnica, Opatija što članarine, što darova	127—
Muška i ženska podružnica, Kastav od zabave 10./5. čisti prihod	66—
Podružnica Pazin podarenih od g. Arneri iz Odesa	12—
G. dr. Mirko Grahovac od- vjetnik u Daruvaru sabra- nih kod krštenja Zlatice Š.	6—
Podružnica Vrh, što člana- rine, što darova za g. 1902.	38—
Muška podružnica, Kastav sabranih i prijateljskom drućtvu 22./5. 1903.	17-10
G. B. Fürth, Beč kano ula- zinu na zabavu prigodom glavne godišnje skupštine družbe	20—
Ženska podružnica, Vrbnik	27-50
Podružnica, Medulin	37-90
Muška podružnica, Kastav članarine za god. 1902.	15—
Sabrano na glavnoj druž- binjoj skupštini na predlog g. dra. J. Pošćića	167—
G. Milan Gremer, Rieka pripisuje kano dar prigod- om gl. godišnje skupštine družbe	10—
Podružnica Livade po svom blagajniku g. Iv. Nežiću člana- rine i prihoda od za- bave	100—
Uprava „Novog lista, Rieka po prof. Vj. Spinčiću sa- branih prinosa	100—

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.